

**Nota: Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan
de Kortrijksebaan in Holsbeek**

**Ward Decramer
Nick Van Liefferinge**

**Tienen, 2019
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Nota: Resultaten van het archeologisch vooronderzoek aan de Kortrijksebaan in Holsbeek

Initiatiefnemer:	Fam. Scheys
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Ward Decramer Nick Van Liefferinge
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2019, Studiebureau Archeologie bvba

Inhoud

1. Samenvatting van het bureauonderzoek	p. 2
2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek	p. 5
2.1 Beschrijvend gedeelte	p. 5
2.1.1 Administratieve gegevens	p. 5
2.1.2 Archeologische voorkennis	p. 6
2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 6
2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken	p. 6
2.1.5 Afwijkingen t.a.v. de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes	p. 7
2.2 Assessment	p. 9
2.2.1 Beschrijving van de referentie-bodemprofielen	p. 9
2.2.2 Vindplaatsen met bodemsporen	p. 12
2.2.3 Artefacten(sites) (uit de steentijd)	p. 12
2.2.4 Natuurwetenschappelijke staalnames	p. 12
2.2.5 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied	p. 12
2.2.6 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief	p. 13
2.2.7 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 13
2.2.8 Bijsturing van het vervolgtraject	p. 13
3. Programma van maatregelen	p. 14
3.1 Gemotiveerd advies	p. 14
3.2 Programma van maatregelen voor een opgraving	p. 14
Bibliografie	p. 15
Bijlagen	
Bijlage 1: Overzichtsplan (afzonderlijk document, A0-PDF)	
Bijlage 2: Foto-inventaris (afzonderlijk document)	
Bijlage 3: Bodemprofielen (proefsleuvenonderzoek) (afzonderlijk document)	

1. Samenvatting van het bureauonderzoek

Op 30 november 2017 werd door *Studiebureau Archeologie bvba* een archeologienota (ID: 5609) zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek) ingediend naar aanleiding van een verkavelingsvergunningsaanvraag voor een terrein ter hoogte van Kortrijksebaan 25 in de gemeente Holsbeek (prov. Vlaams-Brabant) (fig. 1.1 en 1.2).¹ Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek werd een Programma van Maatregelen (PVM) opgemaakt voor de uitvoering van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem.

De vergunningsaanvraag heeft betrekking op twee verschillende ingrepen: enerzijds de ontwikkeling van een nieuwe verkaveling (acht kavels) en anderzijds de aanleg van het nutsleidingen (water, elektriciteit, rioleringen...) (fig. 1.3). De woningen zullen onderkelderde worden en de sleuven voor de nutsleidingen zullen tot een diepte van 1 à 2 m beneden het maaiveld reiken.

Tot voor kort was het terrein deels bebouwd door een onderkelderde woning en losse bijgebouwen. Tevens bevonden zich in de tuin enkele hoge bomen en struiken. Rondom de woning was een verharding aanwezig. De oostelijke grens van het terrein wordt gemarkeerd door een holle weg (O.-L.-Vrouwstraat). Het terrein is gelegen aan de voet van de Chartreuzenberg, een getuigenheuvel. Er is sprake van Lcp-gronden. Deze bodemserie komt voor in een langgerekte en brede strook op de grens tussen de getuigenheuvelrug en de valleigronden. Het betreft zandlemige sedimenten die door colluviale processen (erosie van de hoger gelegen gronden) zijn afgezet aan de voet van de heuvelrug.

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat er ter hoogte van het terrein een colluviaal sedimentpakket aanwezig is met een dikte die gradueel afneemt van noord (laag) naar zuid (hoog). Onder dit colluviumpakket werd geen begraven paleobodem aangetroffen. Voor wat betreft (ruimtelijk goed bewaarde) artefactenvindplaatsen uit de steentijd (jager-verzamelaars) werd een lage archeologische verwachting vooropgesteld. Het oorspronkelijk paleolooppvlak is wellicht verdwenen door bodemerosie, voorafgaand aan de afdekking met colluvium. Vindplaatsen met bodemsporen uit latere (pre)historische perioden kunnen ondanks de afwezigheid van een paleolooppvlak niet worden uitgesloten. Voor dergelijk vindplaatsen bleef een hoge archeologische verwachting gehandhaafd. In het programma van maatregelen werd voor wat betreft het opsporen van sites met bodemsporen uit latere perioden gekozen voor een proefsleuvenonderzoek.

¹ <https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/5609>

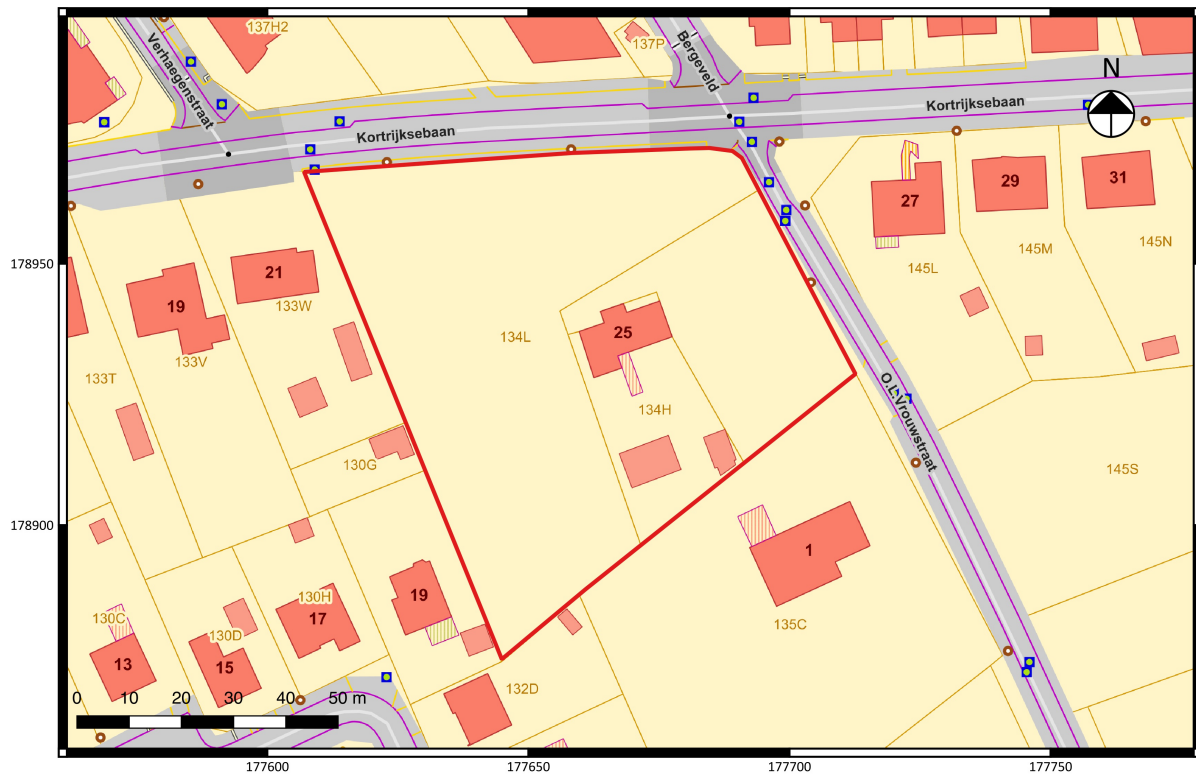

Fig. 1.1: Situering van het projectgebied op het kadasterplan (© AGIV).

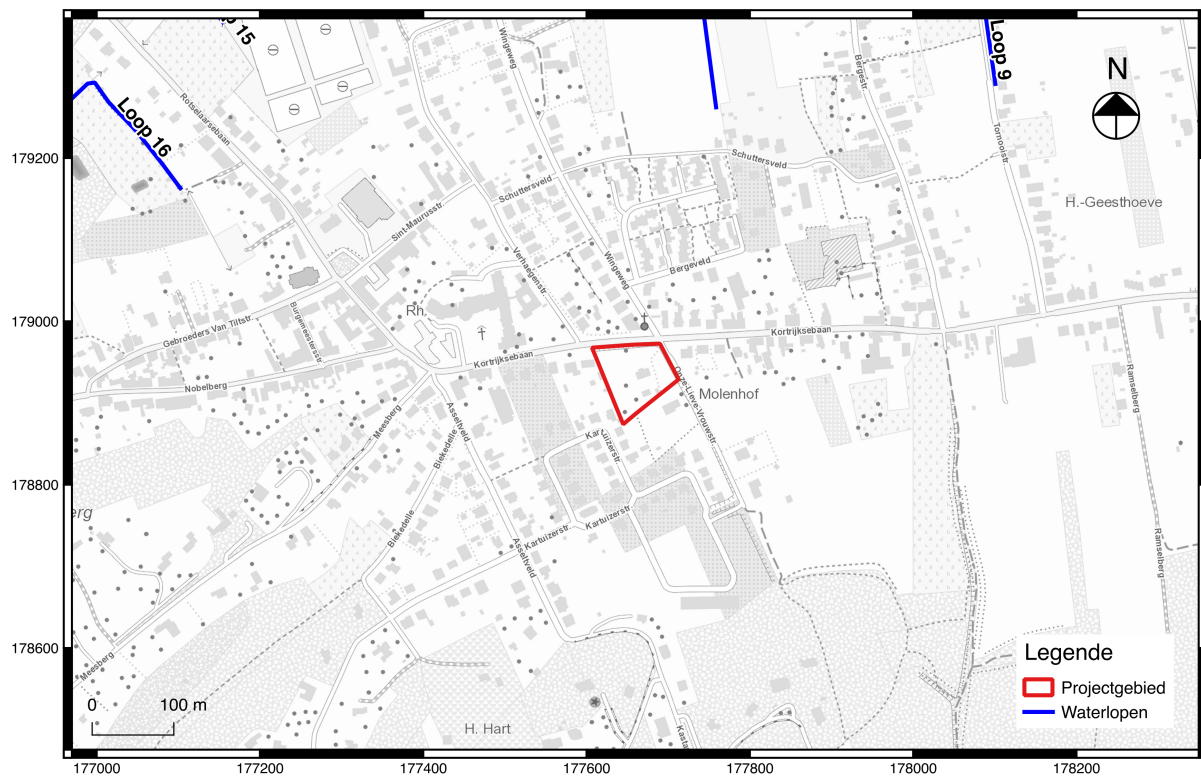

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied op de topografische kaart van 1996 (© AGIV).

Fig. 1.3: Het verkavelingsplan (zonder woonblokken) (© initatiefnemer).

2. Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode		2019C225
Actoren	Studiebureau Archeologie	OE/ERK/Archeoloog/2015/00002 (bedrijf)
	Nick Van Liefferinge	OE/ERK/Archeoloog/2016/00111 (Erkend archeoloog, veldwerkleider, assistent-bodemkundige, auteur)
	Sarah Claessens	Assistent-archeoloog
	Ward Decramer	Assistent-archeoloog, auteur
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Holsbeek
	Deelgemeente	-
	Adres	Kortrijksebaan 25
Kadastrale gegevens		Holsbeek, 1 ^e afd., Sectie E, perc. 134H, 134K en 134L
Oppervlakte projectgebied		0,62 ha
Bounding Box	Punt 1	X177607, Y178874
	Punt 2	X177713, Y178972
Topografische kaart		Fig. 1.2
Kadasterplan		Fig. 1.1
Begindatum onderzoek (start veldwerk)		20 maart 2019
Einddatum onderzoek (afronding rapportage)		2 april 2019
Relevante termen		Proefsleuvenonderzoek, zandleemgronden, colluviale processen, getuigenheuvel

2.1.2 Archeologische voorkennis

Er zijn geen bijkomende archeologische waarnemingen verricht ter hoogte van het projectgebied na het opstellen van de archeologienota (bureaustudie en landschappelijk bodemonderzoek) en voor de start van het proefsleuvenonderzoek.

2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

De doelstelling van het proefsleuvenonderzoek betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid (pre)historische sites met bodemsporen over het volledige areaal van het projectgebied.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- *Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?*
- *Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen?*
- *Is verder archeologisch onderzoek nodig*

2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken

De voorwaarden bij de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek zijn opgenomen in het programma van maatregelen bij de archeologienota (ID 5609):

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie.

Een proefsleuvenonderzoek is noodzakelijk om na te gaan of er archeologisch relevante bodemsporen aanwezig zijn in de ondergrond van het terrein.

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Het betreft een site zonder complexe verticale stratigrafie.

De oppervlakte van het onderzoeksgebied dat in aanmerking komt voor de aanleg van proefsleuven bedraagt ca. 5550 m². De bouwput van de nog aanwezige (onderkelderde) woning heeft een structurele verstoring van de bodem teweeggebracht en hier dienen geen proefsleuven te worden aangelegd. Het areaal van deze verstoring heeft een oppervlak van ca. 160 m².

De aanlegdiepte van de proefsleuven wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider op basis van de vraagstelling en de onderzoeksdoelen. Ook de inplanting van de kijkvensters wordt tijdens het veldwerk bepaald door de veldwerkleider. De locatie van de kijkvensters staat in functie tot de densiteit en aard van de aanwezige bodemsporen.

De proefsleuven hebben een breedte van 2 m en (waar mogelijk) haaks op het hoogtelijneninterval aangelegd (NZ-oriëntatie). Het betreft parallelle raaien van ononderbroken proefsleuven met een

maximale tussenafstand van 15 m ten opzichte van elkaar, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven (fig. 2.2).

Door middel van proefsleuven wordt 10% van het onderzoeksareaal onderzocht. De gezamenlijke oppervlakte van de kijkvensters bedraagt 2,5%.

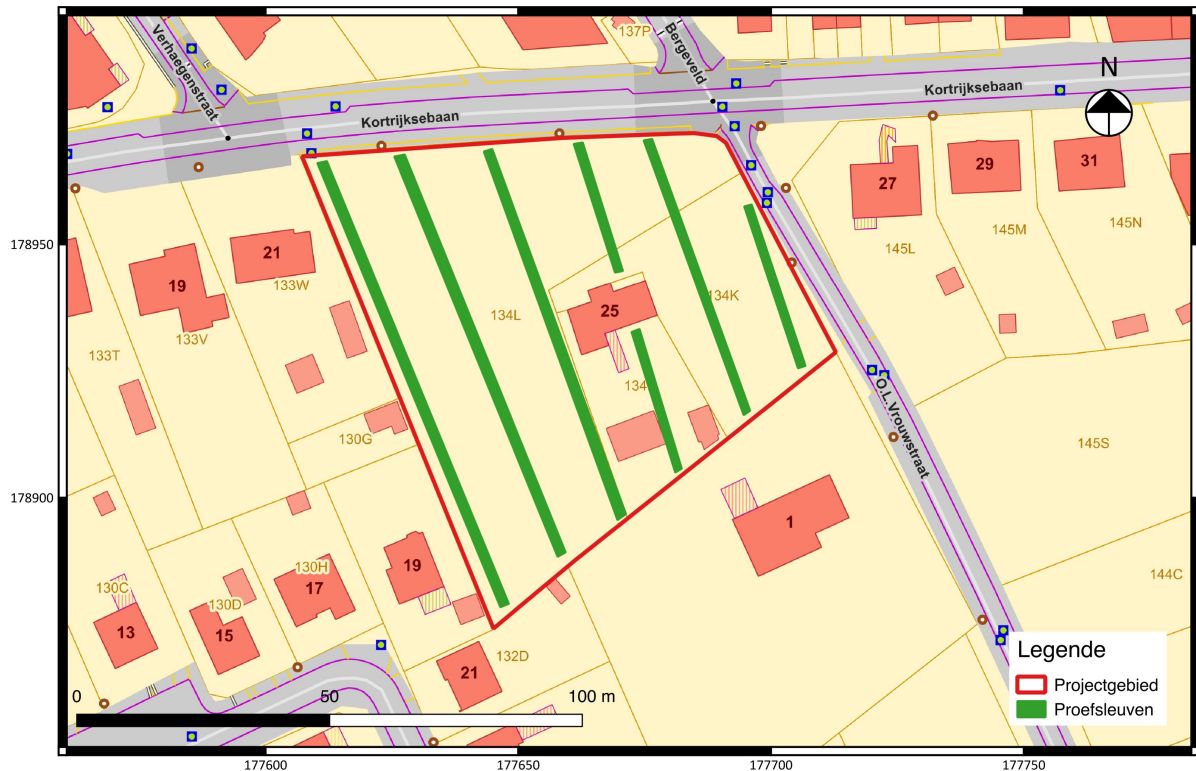

Fig. 2.1: Het vooropgesteld sleuvenplan (bron: archeologienota met ID 5609).

2.1.5 Afwijkingen t.a.v. de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes

In totaal werd een areaal van 718 m² uitgegraven, wat neerkomt op 11,8 % van de totale oppervlakte van het projectgebied. Dit geschiedde in de vorm van vijf continue proefsleuven en twee kijkvensters (fig. 2.2 en 2.3). Zones met behoudenswaardige bomen en de toegangszone vanuit de Kortrijksebaan konden worden gespaard van potentieel schadelijke uitgravingen.

Fig. 2.2: Overzicht van de aangelegde proefsleuven op het kadasterplan.

Fig. 2.3: Overzicht van de aangelegde proefsleuven op een recente luchtfoto.

2.2 Assessment

2.2.1 Beschrijving van de referentie-bodemprofielen

Binnen het projectgebied is volgens de bodemkaart sprake van Lcp(c)-gronden. Het betreft zwak gleyige zandleembodems zonder profielontwikkeling met een bedolven textuur B-horizont op minder dan 80 cm diepte.

De lithostratigrafische en bodemkundige opbouw van het terrein wordt beschreven en geïllustreerd aan de hand van twee referentie-bodemprofielen, nl. PR1 en PR2 (fig. 2.4).

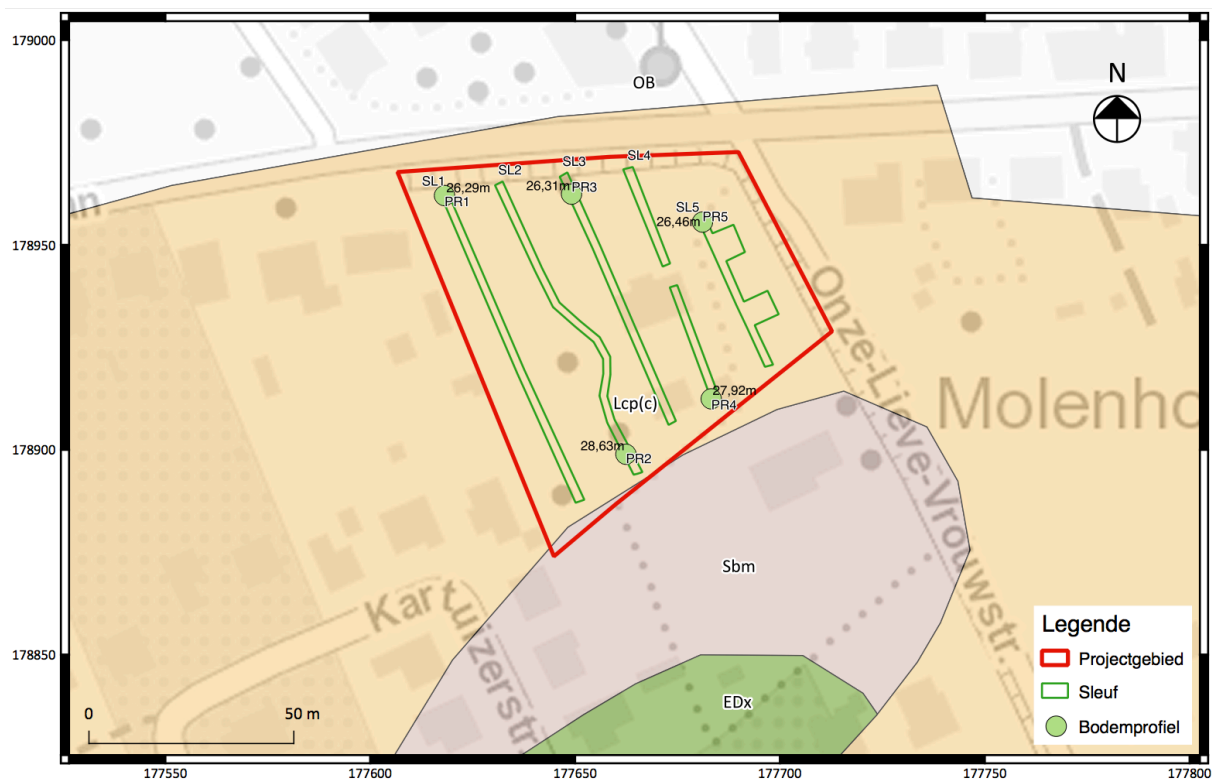

Fig. 2.4: Situering van de geregistreerde bodemprofielen, geprojecteerd op de bodemkaart.

Referentie-bodemprofiel 1 (PR1) (fig. 2.5) werd in de noordelijke en meest laaggelegen zone van het terrein aangelegd. Het bodemprofiel situeert zich op een hoogte van 26,29 m TAW. Onder een zeer dunne antropogene A-horizont (tot 10 cm onder het maaiveld) is een colluviumpakket aanwezig tot een diepte van 95 cm onder het maaiveld. Het colluvium bestaat uit bruin oranje zandleem met keien, grind, ijzerzandsteen etc. als bijmenging. Het onderliggende sedimentpakket vertoont een hoofdzakelijk groene kleur, wat de aanwezigheid van glauconiethoudende tertiaire sedimenten suggereert. Deze horizont werd hier als C-horizont (moedermateriaal) benoemd.

Referentie-bodemprofiel 2 (PR2) (fig. 2.6) werd in de zuidelijke en hoger gelegen zone van het terrein aangelegd. Het bodemprofiel situeert zich op een hoogte van 28,63 m TAW. De antropogene A-horizont reikt hier tot een diepte van 30 cm onder het maaiveld. Deze bovengrond wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van humus en organisch materiaal (wortels) als gevolg van de voormalige werkzaamheden in de tuin. De wortels reiken tot in het onderliggende colluviumpakket dat met een

dikte tussen 30 cm en 70 cm dunner is in vergelijking met referentie-bodemprofiel PR1. Het zandlemig sediment heeft een bruin oranje kleur en bevat keien, grind, ijzerzandsteen etc. als bijmenging. Het onderliggende sediment vertoont wederom een hoofdzakelijk groene kleur dat de aanwezigheid van glauconiethoudende tertiaire sedimenten suggereert.

De dikte van het vastgestelde colluviumpakket is duidelijk gerelateerd aan het reliëf (fig. 2.7).

Fig. 2.5: Referentie-bodemprofiel 1.

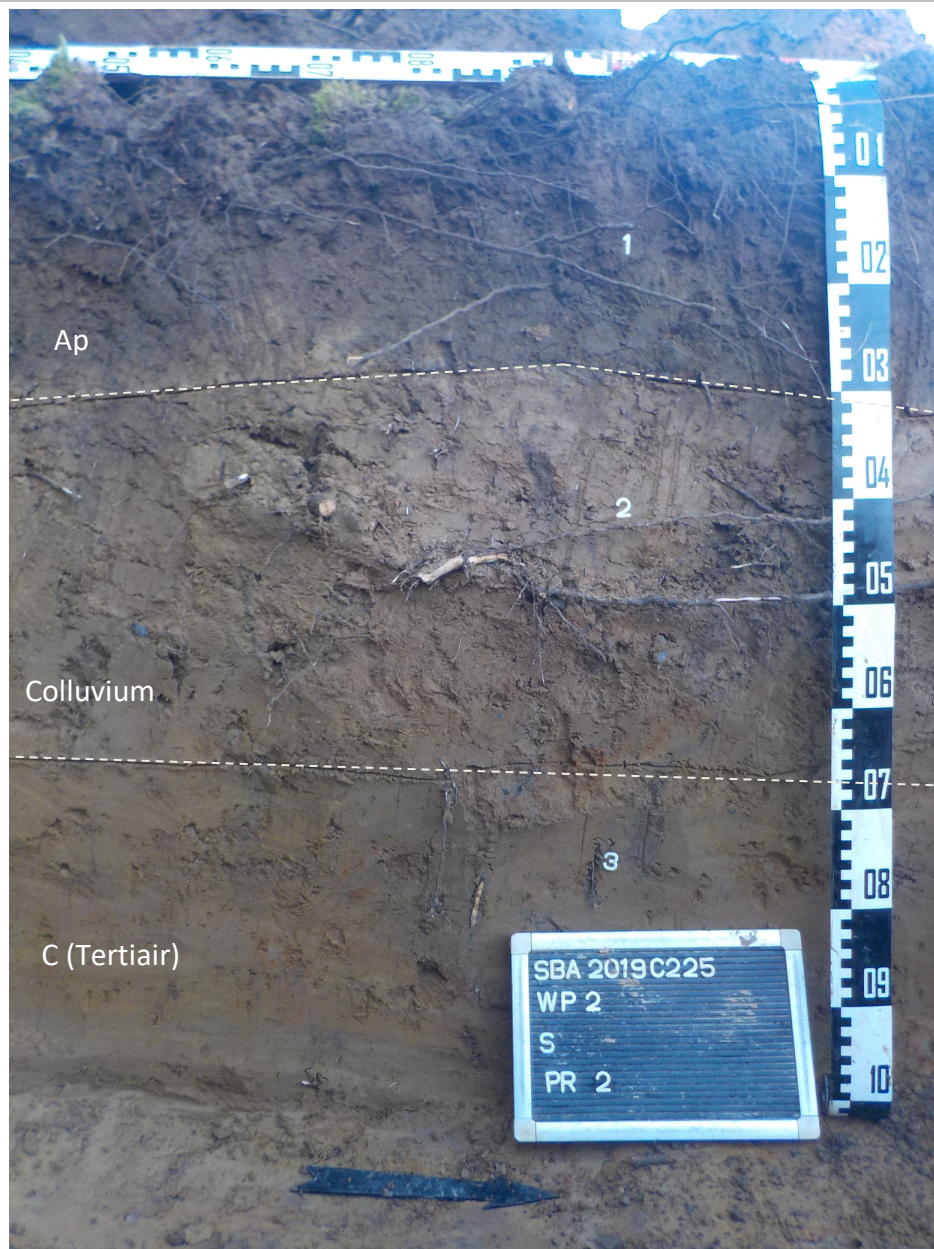

Fig. 2.6: Referentie-bodemprofiel 2.

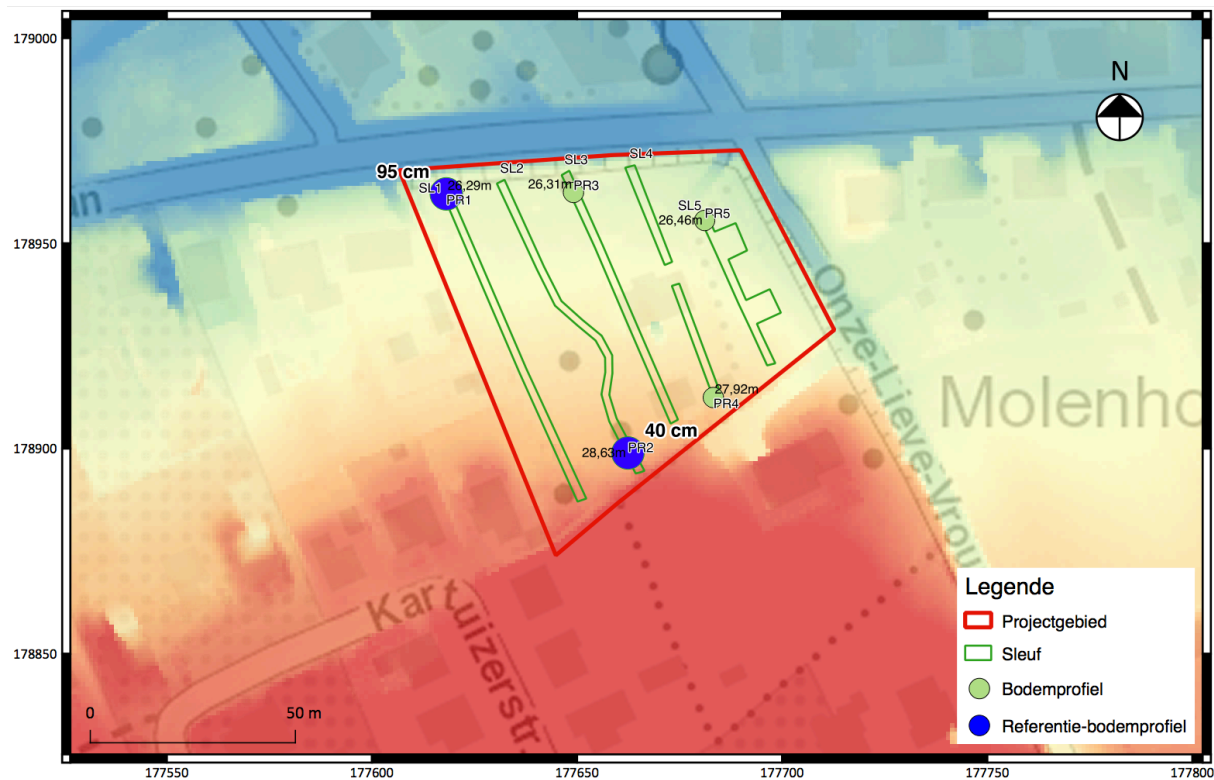

Fig. 2.7: Relatie tussen colluviumdikte en het reliëf (DHM II).

2.2.2 Vindplaatsen met bodemsporen

Er werden geen relevante bodemsporen aangetroffen.

2.2.3 Artefacten(sites) (uit de steentijd)

Er werden geen artefacten aangetroffen.

2.2.4 Natuurwetenschappelijke staalnames

Er werden geen staalnames genomen in functie van natuurwetenschappelijk onderzoek.

2.2.5 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het proefsleuvenonderzoek heeft ruim voldoende informatie gegenereerd voor wat betreft de interpretatie van het aanwezige bodemarchief. Er is sprake van één pedogenetische zone. Over het volledige terrein werd een *A-colluvium-C*-profielopbouw waargenomen zonder aanwezigheid (duidelijke) bedolven textuur B-horizont. Het colluvium rust rechtstreeks op de sedimenten van het tertiair substraat. Hierdoor is er sprake van een Lcp-bodemtype, zijnde een zwak gleyige zandleembodem zonder profielontwikkeling.

De dikte van het vastgestelde colluviumpakket is duidelijk gerelateerd aan het reliëf. In de zuidelijke en hoger gelegen zone van het terrein is het colluviumpakket tussen 30 en 70 cm dik, terwijl dit opliep tot een dikte van 95 cm langs de noordelijke grens van het terrein. Hieruit kan worden afgeleid dat hellingerosieprocessen erg actief zijn geweest ter hoogte van het projectgebied, met een sterk aangetast bodemarchief als gevolg. Volgens de bodemkaart zou sprake zijn van een bedolven textuur B-horizont onder het colluviumpakket. Het is niet uitgesloten dat dit lokaal nog het geval is in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied. In ieder geval toont de lokale bodemkundige situatie aan dat erosieprocessen lokaal sterk actief zijn geweest waardoor de van oorsprong aanwezige B-horizont (inclusief eventuele archeologische waarden archeologisch) is verdwenen. Er werden geen archeologische waarden (artefacten en/of bodemsporen) aangesneden.

2.2.6 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief

Omwille van de ontwikkeling van een nieuwe verkaveling (acht kavels), de aanleg van nutsvoorzieningen en de onderkeldering van de betreffende woonblokken zal een grootschalige verstoring van de ondergrond worden teweeggebracht. De prospectie door middel van proefsleuven heeft aangetoond dat er geen relevante archeologische waarden ter hoogte van het projectgebied aanwezig zijn. Mogelijk zijn historische hellingerosieprocessen (deels) verantwoordelijk hiervoor. De geplande werken zullen bijgevolg niet ingrijpen op een archeologisch relevant bodemarchief.

2.2.7 Beantwoording onderzoeksvragen

Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd? Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische sporen? Is verder archeologisch onderzoek nodig

Er werden geen bodemsporen en/of artefacten(concentraties) aangetroffen binnen de grenzen van het projectgebied. Door het gebrek aan relevante archeologische waarden wordt geconcludeerd dat verder onderzoek niet nodig is.

2.2.8 Bijsturing van het vervolgtraject

Er wordt geen verder archeologisch onderzoek binnen de contouren van het projectgebied geadviseerd. De geplande werken kunnen plaatsvinden zonder bijkomende archeologische maatregelen.

Bibliografie

Websites:

<https://geo.onroerendergoed.be>

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2064>